

Zpracování kamene

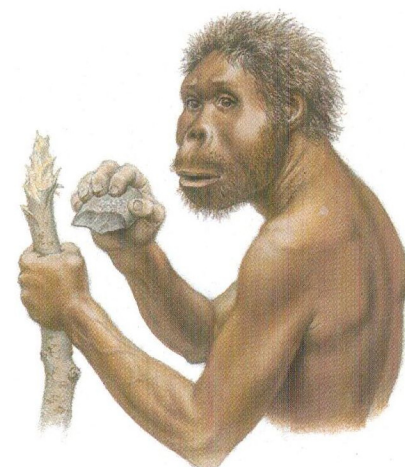
Nejstarší nástroje vytvořené lidskou rukou představují právě artefakty z kamene, proto také byl nejstarší úsek dějin pojmenován doba kamenná. Tyto nástroje byly nalezeny v Africe a jejich stáří se udává až 2,5 milionu let. Jde o jednoduché nástroje vytvořené odštěpením valounu – sekáče a úštěpy. Cílem bylo získat ostrou řeznou hranu.

Technika štípaní kamene se postupně zdokonalovala, ve starším paleolitu se používal mnohoúčelový **pěstní klín** – oboustranně opracovaný nástroj kapkovitého tvaru. Ve středním paleolitu Neandrtálci připravovali úštěpy a hroty pomocí tzv. levalloiské techniky. Stále se využívaly místní zdroje kamenných surovin. V mladším paleolitu se z pazourkového jádra vyráběly dlouhé čepele, z úštěpů se vytvářely další typy specializovaných nástrojů např. škrabadla, rydla, vrtáky, hroty a pilky. Kvalitní suroviny na výrobu štípaných nástrojů byly dováženy ze vzdálených nalezišť, např. z Polska a Bavorska. Jako **mikrolity** jsou označovány miniaturizované štípané nástroje z mezolitu, střední doby kamenné, kdy končila doba ledová a člověk se přizpůsoboval měnícím se přírodním podmínkám.

V mladší době kamenné (neolitu) se objevuje další technika opracování kamene, a to broušení. **Broušené nástroje** sloužily vesměs jako dřevařské nářadí, případně zbraně, byly to kopytovité klíny, ploché sekerky a diskovité mlaty. Záhy byly vynalezeny i vrtané nástroje – sekeromlaty, bulavy.

Z počátku člověk využíval kamennou surovinu, která se nacházela přímo na povrchu, ale později se započalo i s hlubinnou těžbou, jejíž nejstarší doklady u nás máme ze severozápadních Čech z mladšího neolitu (těžební jámy na křemence v Tušimicích a Bečově).

Nástroje a zbraně z kamene byly postupně nahrazeny kovovými, nejdříve měděnými, zejména ale pak bronzovými a železnými.

Homo habilis využívající sekáč.

Další předměty z kamene

Z kamene se také zhotovovaly třerky, otloukače a různé podložky, např. na roztírání barviva. Po zavedení zemědělství se obilí drtilo na kamenných zrnotěrkách. Pokrokovější ruční rotační mlýny (**žernovy**) známe z našeho území až z doby laténské, kdy u nás žili Keltové.

Pískovec byl často využíván na výrobu **brousků**, třeba k obrušování ratišť šípů.

Další využití kamene bylo pro výrobu **kadlubů**, kamenných forem na odlévání předmětů z bronzu.

Z kamene se v pravěku dělaly také ozdoby, např. známe masivní vápencové náramky z období neolitické kultury s vypíchanou keramikou. Ze stejného materiálu se vyráběly i různé **závěsky a korálky** do náhrdelníků.

Téměř nemáme doklady, že by se v našem pravěku kámen uplatnil jako stavební materiál, za to byl využíván při úpravě hrobů, např. jako obložení, desky ve skříňkových hrobech nebo do kamenných pláštů mohyl.

Kamenný broušený sekeromlat.

Kamenný náramek

Experimentální opracování kamene

Kamenná štípaná industrie

